

Predrag Mutavdžić, Darko Todorović
in Anastassios Kampouris

O nekaterih somatizmih v sodobnem grškem in srbskem jeziku*

Znanje je zgolj šum, dokler je v mišici.
papuanski pregovor

1. UVODNA OPAŽANJA

Z gotovostjo lahko trdimo, da je osvajanje in razumevanje frazeoloških izrazov, pa tudi sposobnost njihovega prevajanja iz maternega v tuje jezike in obratno eden najpomembnejših elementov poučevanja in obvladovanja tujih jezikov. Posebno mesto med številnimi frazeološkimi izrazi imajo tisti, ki se nanašajo na človeško telo. To je razumljivo, saj sta človek in njegovo telo eno: ne le, da se človek preko telesa identificira, preko njega se izraža, vstopa v interakcijo z naravo in z drugimi ljudmi ter se vzpostavlja kot naravni fenomen. Zato je človeško telo v leksikalno-semantični korpus vstopilo na poseben način: v manjši meri kot neločljiva celota, neločljiv pojem, in v večji meri preko poimenovanja delov telesa. Navedeno je logična posledica človekove neposredne odvisnosti od narave njegovega dela. Človek pri delu namreč ne uporablja celega telesa, temveč samo nekatere dele, ki so mu v pomoč pri izvajanju njegovih dejavnosti. Izrazi za dele človeškega telesa, tako imenovani somatizmi (gr. *σωματισμοί* ali *σωματικοί ιδιωτισμοί*),¹ so posledično prešli v številne idiomatične zveze, fraze in klišeje, in na ta način se je

* Razprava je nastala v okviru projekta MNTR RS, št. 178002, *Jezici i kulture u vremenu i prostoru*.

¹ Za navedeno formulacijo smo se odločili, ker nova grščina še nima ustaljenega izraza za ta pojem; podobna pripomba se nanaša na spodaj uporabljeni izraz za somatsko frazeologijo.

izoblikovala somatska frazeologija. Pod pojmom somatske frazeologije (gr. *σωματικές εκφράσεις*) torej razumemo vse tiste frazeološke izraze, katerih ključni element je na neki del človeškega telesa nanašajoča se beseda. Češki jezikoslovec Čermak je pojem somatskega frazeologema (frazeološkega izraza) definiral kot »preprosto idiomi (frazemi) ali idiomatične (frazeološke) povezave različnih funkcij, ki vsebujejo vsaj en očiten izraz za (fizični) del človeškega telesa«. ² Zato se večina somatizmov v somatskih frazeologemih neposredno nanaša na neki zunanji (t.j. vidni) pojav. Na kratko povedano je odnos med somatskimi frazeologemi in frazeološkim sistemom nekega jezika dialektičen: kot odnos del-celota, splošno-konkretno. Somatski frazeologemi so sestavni del celotnega jezikovnega in leksikalnega sistema, posamezen somatizem v frazeologemu pa je šele en konkreten leksikalno-semantični del celote.

2. CILJ IN METODOLOGIJA DELA

Somatski frazeologemi veljajo za jezikovno univerzalijo, ki lahko obsega tudi do tretjine celotne frazeologije nekega jezika. ³ Leksikalno-semantični del teh frazeologemov je samostojen podsistem v sklopu celote frazeološkega sistema določenega jezika. Somatski frazeologemi so številni in se medsebojno razlikujejo po vlogi, ki jo imajo znotraj njih posamezne leksikalne enote (somatizmi).

V središču našega dela je poskus, da bi kontrastivno analizirali in primerjali notranjo zgradbo določenega števila novogrških somatskih frazeologemov ter njihove srbske vzporednice z vidika medsebojnega ujemanja ter pomenskega prekrivanja oz. neprekrivanja. Obenem smo si prizadevali raziskati, kako je mogoče na najustreznejši način in najbolj natančno prevesti somatske frazeologeme v srbsščino kot ciljni jezik, in ugotoviti, v kolikšni meri med njimi obstaja oz. ne obstaja medjezikovna kongruenca.

3. KORPUS NOVOGRŠKIH IN SRBSKIH SOMATSKIH FRAZEOLOGEMOV

Korpus, ki smo ga uporabljali pri svoji analizi, sestavljajo naslednji viri:

- a) enojezični slovarji: *Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika*, Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας*, Κριαράς, *Νέο Ελληνικό λεξικό*, Τεγόπουλος in Φυτράκης, *Ελληνικό λεξικό*;

² Čermak, »Somatic Idioms Revisited«, 112.

³ Moon, *Fixed Expressions and Idioms*, 56; Ellis, »Vocabulary Acquisition«, 133–43.

- b) dvojezični grško-srbski in srbsko-grški slovarji: Stojanović in Balać, *Grčko-srpski rečnik*, Mutavdžić, *Grčko-srpski rečnik idioma*, Marković, *Srpsko-grčki rečnik*, Vojadzi, *Srpsko-grčki rečnik*;
- c) dvojezični slovarji za druge jezike: *Dizionario Greco moderno-Italiano*, *Italiano-Greco moderno*, *Collins Ελληνο-αγγλικό λεξικό*, *Collins Greek-English Dictionary*, Τσουκανάς, *Γερμανο-ελληνικό λεξικό*, Isti, *Ελληνο-γερμανικό λεξικό*, Stavropoulos, *Oxford Greek-English Learner's Dictionary*;
- č) književna dela: Andrić, *Na Drini ćuprija*, Isti, *To γεφύρι του Δρίνου* (prev. Χρ. Γκούβης), Isti, *Prokleta avlija*, Isti, *Καταραμένη αυλή* (prev. Γι. Κωτούλας); Vitezović, *Šešir profesora Koste Vujića*, Isti, *To καπέλο του καθηγητή Κόστα Βούγιτς* (prev. Χρ. Γκούβης); Savić, *Hleb i strah*, Isti, *Ο άρτος και ο φόβος* (prev. Γκ. Ρόσιτς); Selenić, *Ubistvo s predumišljajem*, Isti, *Φόνος εκ προμελέτης* (prev. Χρ. Γκούβης); Coelho, *O Αλχημιστής* (prev. Μ. Φερρέιρα Χιρίδογλου), Isti, *Alhemičar* (prev. R. Tatić).

Posebej so nas zanimali tisti somatski frazeologemi, v katerih nastopa eden od naslednjih somatizmov:

Grški somatizem	Srbski somatizem	Število zabeleženih primerov
αυτί/αυτιά	uvo/uši	19
γλώσσα	jezik	21
δάχτυλο / δαχτυλίδι	prst	25
δόντι	zub	21
καρδιά	srce	29
κεφάλι/κεφάλια	glava	33
μαλλιά	kosa/vlas	18
μύτη	nos	14
μάτι/οφθαλμός	oko	22
μούτρο/μούτρα	lice [»obraz«]	27
μυαλό/μυαλά	mozak [»možgani, pamet«]	36
πρόσωπο	lice	17
τρίχα	dlaka	9
φάτσα	facu	6
χέρι/χειρ	ruka	26

Skupno število analiziranih frazeologemov je tako 511; za skoraj 16.82% (ali 86) frazeologemov pa slovarji navajajo njihove frazeološke različice.

4. STRUKTURA NOVOGRŠKIH IN SRBSKIH SOMATSKIH FRAZEOLOGEMOV

Vsaka somatska fraza je sestavljena leksikalna zgradba, saj gre za zvezo več leksemov.⁴ Srbsko slovaropisje jo imenuje »frazelogem« (frazelogizam), grško pa tudi »fraz« (έκφραση) ali »idiom« (ιδίωμα). Mitsis uporablja poleg termina »idiom« (ιδίωμα) še izraz »helenizmi« (ελληνισμοί),⁵ Anastasiadi-Symeonidijeva in Euthymiujeva se odločata za termin »stereotipni izrazi« (στερεότυπες εκφράσεις),⁶ medtem ko Symeonidis uporablja najsplošnejši izraz, »frazelogija« (φρασεολογία).⁷ Fleischer se po drugi strani nagiba k terminu »frazoleksem«, ki ga razumeva kot zloženo ali kompleksno zloženo leksemsko enoto.⁸

Z logično-semantičnega vidika se somatski frazeologemi nanašajo na tako imenovane »zunanje elemente«, medtem ko gre po strukturalni plati v obeh jezikih za zveze, sestavljene iz glagolskega leksema in iz samostalniške enote, in to na enega izmed spodnjih treh načinov:

a) glagolski in samostalniški element⁹

Grško	Srbsko
ανοίγω την καρδιά (μου) σε (κάποιον)	otvoriti (kome) srce
τεντώνω τ'αυτιά (κάποιου)	izvući (kome) uši [»napeti (nekomu) ušesa«]
ανακατώνω/γυριζώ το στομάχι σε (κάποιον)	prevrnuti se/okrenuti se (kome) stomak [»(nekomu) se obrne želodec«]
είμαι/γίνομαι πετσί και κόκκαλο	biti/postati kost i koža

b) glagolski element in predložna zveza

Grško	Srbsko
αρπάζω (κάποιον) από το λαιμό (του)	ščepati (koga) za gušu [»zgrabiti (koga) za vrat«]
πέφτω στα χέρια (κάποιου)	pasti (kome) u šake [»pasti (komu) v roke«]
παίζω (κάποιον) στο μικρό δάχτυλο	vrteti (koga) oko malog prsta
ιώθω/γνωρίζω (κάτι) στο πετσί (μου)	osetiti (šta) na svojoj koži

4 Mršević-Radović, *Φρασεολογικε γλαγολσκο-ιμενιτικε συνταγμας*, 13.

5 Μίτσης, *Διδασκαλία της Γλώσσας*.

6 Αναστασιάδη-Συμεωνίδη in Ευθυμίου, *Στερεότυπες Εκφράσεις*.

7 Συμεωνίδη, *Εισαγωγή*.

8 Fleischer, *Phraseologie*, 63.

9 Fraze, katerih dobesedni pomen se v grščini in srščini ne razlikujeta bistveno, so prevedene samo enkrat (v oglatih oklepajih); neprevedene so fraze in izrazi, katerih slovenska različica bi bila tako rekoč identična s srbsko; op. prev.

c) samo samostalniška besedna zveza

Grško	Srbsko
με το χέρι στην καρδιά	ruku na srce
με γυμνό μάτι	golim okom
από το στόμα σου και στου Θεού τ'αυτί	iz tvojih usta u Božje uši
ούτε ψύλλος στον κόρφο σου [»niti bolha na tvojih prsih«]	Ne bih da sam u tvoj koži

Strukturalna posebnost sodobnega grškega jezika so tudi vsi tisti somatski frazeologemi, za katere velja, da:

- izhajajo iz starejših razvojnih faz grškega jezika, danes pa se uporabljajo zlasti v višjih jezikovnih zvrsteh ter v izobraženskem jeziku in slogu.¹⁰

Grško	Srbsko
νίπτω τας χείρας μου από (κάτι) oz. πλένω τα χέρια μου	prati ruke od (čega) oz. prati ruke
εν σώματι [»v telesu«]	svi zajedno, kao jedan
από καρδιάς μέχρις ονύχων [»od srca do nohtov«]	od glave do pete
διά γυμνού οφθαλμού	golim okom
εν ριπή οφθαλμού	u tren oka [»kot bi trenil z očesom«]
επί στόμα [»na usta«]	ničice [»na obraz«]
κατά στόμα [»po ustih«]	licem u lice
εξ απαλών ονύχων [»od nežnih nohtov«]	od malih nogu
έλκειν τινά της ρινός	vući (koga) za nos

- glagolski element spremlja okamenela oblika tako imenovanega pleonastičnega zaimka¹¹ (το, τα, τη[v]), pri čemer znotraj celote frazeologema nastane posebna frazeološka besedna zveza. Vloga kazalnega zaimka je modificirati pomen glagola na semantično-logični ravni. Primeri:

¹⁰ Ker je obravnavani korpus novogrški, se tudi pri starogrških citatih uporablja novogrški pravopis; op. prev. Starogrške vzporednice spodaj navedenih frazeologemov: NT Matt 27.24 (za »νίπτω τας χείρας μου/πλένω τα χέρια μου«), 1 Cor 15.52 (za »εν ριπή οφθαλμού«), Hom., Il. 6.43 (za »επί στόμα«), Hdt. 8.11 (za »κατά στόμα«), AG 5.129 (Automedont, za »εξ απαλών ονύχων«, prim. tudi lat. *de tenero ungui*), Luc., Herm. 73 (za »έλκειν τινά της ρινός«); zadnjo frazo danes nadomešča zveza τραβάω/σέρνω (κάποιον) από τη μύτη (του), srb. *vući (koga) za nos*.

¹¹ V angleški jezikoslovni literaturi se za ta zaimek uporablja izraz *dummy* (ali *expletive*) *pronoun*.

Grško	Srbsko
τη γλιτώνω παρά τρίχα [»za las <i>ji</i> uiti «]	provući se za dlaku
το βάζω στα πόδια [»dati <i>ga</i> pod noge«]	dati petama vetar [»dati pot pod noge«]
τα λέω έξω από τα δόντια (μου) [»povedati <i>jih</i> izza zob«]	skresati u brk [»povedati v brk«]
τα έχω χαμένα [»imam <i>jih</i> izgubljene«]	biti van pameti [»biti nor«]

V našem korpusu smo naleteli na samo 19 (ali 5.88%) tovrstnih primerov.

V sodobnem grškem in srbskem jeziku sta za somatsko frazeologijo kot za neodvisni del znotraj celote frazeološkega sistema značilna izjemno bogastvo in pestrost ubesedovanja in opisovanja funkcij človekovega telesa ter prikazovanja njihovih delov. To pa velja tudi za živalsko frazeologijo. Neredko v frazeologemih naletimo na konkretne metaforične spoje somatskih in živalskih frazeologemov, pri čemer se ljudem pripisujejo neobstoječe živalske značilnosti, živalim pa antropomorfne. Nekaj primerov:

a)

Srbsko	Grško
glože se/jedu se kao psi	τρώγονται σαν τα σκυλιά
držati/imati guju u nedrima	ζεσταίνω φίδι στον κόρφο μου [»rediti kačo v naročju«]
rekla sova vrapcu da ima veliko glavu	είπε ο γαίδαρος τον πετεινό κεφάλα* [»Rekel osel petelinu, da ima veliko glavo.«]
Stoko dvolična!	Φίδι διπρόσωπο! [»Kača dvolična!«]

* T.j. nekdo očita drugemu nekaj, kar je njegova lastna hiba; op. prev.

b)

Srbsko	Grško
dobiti preko <i>njuške</i> [»dobiti po gobcu«]	τρώω τα μούτρα (μου) [»jesti si obraz«]
nemati <i>dlake</i> na jeziku	τα λέω έξω από τα δόντια [»povedati izza zob«]
leteti kao <i>muva</i> bez <i>glave</i> [»letati naokrog kot brezglava muha«]	τρέχω εδώ κι εκεί σαν τρελός [tekati naokrog kot nor«]

Kot je razbrati iz naših primerov, je sicer možno, da se oba jezika po strukturi teh kombiniranih somatsko-živalskih frazeologemov dejansko uje-

mata – to velja za fraze, navedene pod a) –, a ti primeri so v splošnem redki in se v leksikalnem pogledu medsebojno razlikujejo. V pretežnem delu pa gre vendarle – tako kot v vseh primerih pod b) – za strukturalno in leksikalno neujemanje. Obravnavani korpus kaže, da ima srbsčina več tovrstnih frazeologemov kot grščina.

Somatski frazeologemi lahko posegajo tudi v notranje pojave, v svet znotraj človekovega telesa. Vloga in pomen tovrstnih frazeologemov sta praviloma mnogo globlja in tako rekoč metafizična, saj se dotikajo posebnih psiholoških in emotivnih stanj. Somatizmi v teh in tovrstnih frazeologemih so zgolj aluzija, očitno asociacija na nekaj, kar se z besedami ne bi moglo izreči ali opisati. Primeri:

Grško	Srbsko
βγάζω την ψυχή (κάποιου) [»naredim, da drugi izpusti dušo«]	vaditi dušo na pamuk (kome) [»(nekomu) izsesati dušo na bombaž«]
χτυπάω το κεφάλι (μου)	lupati glavu [»tolči se po glavi«]
αισθάνομαι (κάτι) στο πετσί (μου)	osetiti na svojoj koži
εκ βάθους ψυχής (μου)	iz dna/dubine duše
χτυπάω (κάποιον) στα δάχτυλα	dobiti po prstima/nosu

V večini primerov gre za identične frazeologeme, ki se ne ujemajo samo v strukturi, ampak imajo tudi isti leksikalno-semantični pomen.¹²

5. TIPOLOGIJA FRAZEOLŠKIH USTREZNIC

Na podlagi formalno-strukturalnega pristopa k analizi frazeologemov, ki smo jih zasledili v sodobnem grškem jeziku, in na podlagi njihove primerjave z ustreznimi srbskimi frazeologemi smo prišli do spodnje tipološke razporeditve. Glede na ujemanje oz. neujemanje v frazeološki shemi ločujemo sedem tipov ustreznic:

1. frazeološki izrazi z enakima somatizmoma
2. frazeološki izrazi z različnima glagolskima elementoma in z enakima somatizmoma
3. frazeološki izrazi z različnima somatizmoma
4. medsebojno različni somatski frazeologemi
5. frazeološki izrazi brez somatizma
6. frazeološki izrazi z religijskim pomenom
7. nefrazeološki izrazi

¹² Tudi v drugih sodobnih balkanskih jezikih naletimo na identične frazeologeme; ti so del balkanske frazeologije.

5. 1. Frazološki izrazi z enakima somatizmoma

Znotraj te skupine somatskih frazeologemov smo zasledili najvišjo stopnjo ujemanja, saj gre za zveze, katerih primerljive ustreznice pozna tudi srbsčina. V kar 182 (ali v 35.61%) primerih gre za popolno tako strukturalno (formalno) kot logično-semantično ujemanje med grškim in ustreznim srbskim frazeologemom. Večinoma imamo opraviti z eno od spodaj navedenih možnosti a), b) ali c):

a) glagolski frazeologemi

Grško	Srbsko
δείχνω τα δόντια (μου) σε (κάποιον)	pokazati (kome) zube
γυρίζω την ράχη (μου) σε (κάποιον)	okrenuti (kome) leđa [»obrniti (komu) hrbet«]
δεν κουνάω το δαχτυλάκι (μου)	ne mrdnuti (malim) prstom [»ne migniti z mezincom«]
χώνω την μύτη (μου) σε (κάτι)	gurati nos u (šta) [»vtikati nos v (kaj)«]
να γλείφεις τα δάχτυλά σου	prste da poližeš
κάνω μούτρα σε (κάποιον)	praviti (kome) face/grimase [»delati grimase«]
φέρνω/έχω το κεφάλι (μου) στο σακκούλι	nositi/imati glavu u torbi/vreći*
λερώνω τα χέρια (μου)	(u)prljati ruke [»umazati si roke«]
Το ψάρι από το κεφάλι βρομάει.	Riba od glave smrdi. (<i>pregovor</i>)

* Prim. slov. »nositi glavo na prodaj«; op. prev.

b) samostalniški frazeologemi v obliki predložnih zvez

Grško	Srbsko
έχω στην ράχη/καμπούρα (μου) (κάτι/ κάποιον)	imati (koga/šta) na leđima/grbači [»imeti (koga/kaj) na hrbtu/grbi«]
ρίχνω στάχτη στα μάτια (κάποιου)	bacati (kome) prašinu u oči [»metati (komu) pesek v oči«]
έχω (κάτι) στην άκρη της γλώσσας (μου)	imati (šta) na vrhu jezika
είμαι με ένα πόδι στον τάφο	biti jednom nogom u grobu

c) *prislovnii frazeologemi*

Grško	Srbsko
ακολουθώ (κάποιον) κατά πόδας	slediti/pratiti (koga) u stopu [»slediti (nekomu) korak za korakom«]
πηγαίνω με τα τέσσερα	ići četvoronoške [»iti po vseh štirih«]
τρώω (κάτι) στο πόδι	(po)jesti (šta) s nogu [»(po)jesti (kaj) stoje«]
ωπλισμένος ως τα δόντια	naoružan do zuba
φάτσα με φάτσα	licem u lice
με τον ιδρώτα του προσώπου (μου)	u znoju lica (svog)
δένω (κάποιον) χειροπόδαρα	vezati (kome) i ruke i noge
είμαι αγύριστο κεφάλι [»biti neupogljiva glava«]	biti tvrdoglav kao mazga [»biti trmast kot mula«]

V korpusu naletimo na nekoliko manjše število dvojnic protipomen-skih frazeologemov. S formalnega vidika gre za najpogostejše vrste protipomenk, tvorjenih s pomočjo pridevnika (npr. παίρνω κάτι/κάποιον με καλό/κακό μάτι,¹³ srb. *biti/ne biti simpatičan, gledati/ne gledati koga sa simpatijama*), glagola (npr. σηκώνω/σκύβω το κεφάλι,¹⁴ srb. *podignuti/spustiti glavu, ανοίγω/κλείνω τα μάτια*,¹⁵ srb. *otvoriti/sklopiti oči*) ali nikalnice (κόβει/δεν κόβει το μυαλό μου σε /κάτι/,¹⁶ srb. *kapirati/ne kapirati šta, παίρνει/δεν παίρνει οι στροφές το μυαλό μου*,¹⁷ srb. *biti brz/bitii spor u shvatanju*).

Med grškimi frazeologemi smo našli tudi precej takšnih, ki dopuščajo rabo dveh različnih glagolov (v našem korpusu je bilo takih primerov 43 ali 8.41%). Kot kaže spodnja tabela, pozna isti pojav tudi srbščina.

Grško	Srbsko
απλώνω/δίνω το χέρι σε (κάποιον)	pružiti/dati ruku (kome) [»ponuditi/dati roko (komu)«]
είμαι/γίνομαι θερμοκέφαλο	biti/postati usijana glava [»biti/postati razbeljena glava«]
είμαι/χώνομαι στα πόδια (κάποιου)	biti/ići ispred nogu (kome) [»biti/iti nekomu pred ного/v napoto«]

13 Dob. »jemati koga/kaj z dobrim/slabim očesom«; op. prev.

14 Slov. »dvigniti/skloniti glavo«; op. prev.

15 Slov. »odpreti/zapreti oči«; op. prev.

16 Dob. »moja pamet reže/ne reže česa«; op. prev.

17 Dob. »moja pamet dela obrate/ne dela obratov«; op. prev.

Πού τρέχει/γυρίζει το μυαλό σου;	Gde ti ide/luta pamet (misao)? [»Kje potuje /bega tvoja pamet?«]
τεντώνω/στήνω τα αυτιά (κάποιου)	izvući/počupati uši (kome) [»napeti/izpuliti komu ušesa«]

V korpusu smo naleteli na en sam grški frazeologem, v katerem se lahko uporabljajo trije različni glagoli; srbska ustreznica po drugi strani dopušča samo en glagol: παίρνω/ζαλιζω/τρώω τα αυτιά (κάποιου),¹⁸ srb. *probiti glavu* (*kome*).

5.2. Frazeološki izrazi z različnima glagolskima elementoma in z enakima somatizmoma

Naša kontrastivna analiza je pokazala, da se določeno število frazeologemov (29 ali 5.67% primerov) medsebojno razlikuje po glagolu, ki jih tvori. Primeri:

Grško	Srbsko
η γλώσσα (της) πήρε δρόμο [»jezik se ji je podal na pot«]	jezik (joj) se razvezao
(με) τρώει το παλάμι (μου) [»gloda me dlan«]	svrbi (me) dlan
αναπιάνω (κάποιον) στο στόμα (μου) [»nekoga prijeti v usta«]	uzeti (koga) u usta
βάφω τα χέρια (μου) με αίμα [»obarvati (svoje) roke s krvjo«]	okrvaviti ruke
έχω τα μάτια (μου) δεκατέσσερα [»imeti štirinajst oči«]	otvoriti četvoro oči
τραβάω τα μαλλιά (μου) [»vleči (svoje) lase«]	(po)čupati kose/kosu [»puliti lase«]
πήραν τα μυαλά (του) αέρα [»(njegova) pamet je šla v zrak«]	popile su (mu) čavke mozak/popila mu vrana mozak [»kavke so (mu) popile možgane/vrana mu je popila možgane«]

¹⁸ Dob. »jemati/nadlegovati/glodati ušesa (nekoga)«; op. prev.

5.3. Frazološki izrazi z različnima somatizmoma

V to skupino frazeologemov sodi skupno 79 (ali 15.45%) primerov, za katere je značilna visoka stopnja leksikalno-semantičnega in strukturalnega uje-manja, a se bistveno razlikujejo v samostalniku, t.j. v somatizmu, ki jih tvori. Primeri:

Grško	Srbsko
βάζω το κεφάλι (μου) στον ντορβά [»dati (svojo) glavo v torbo«]	staviti život na kocku
βάζω μπελά στο κεφάλι (μου) [»nakopati si nadlogo na glavo«]	natovariti sebi belaj/bedu na vrat
δεν έχω πρόσωπο να (κάνω κάτι) [»ne imeti obraza, da bi nekaj storil«]	nemati obraza da... [»ne imeti lica, da bi...«]
κάθομαι στο στομάχι (κάποιου) [»sedeti na želodcu (nekoga)«]	sedeti kome za vratom
είμαι χρεωμένος ως τα αυτιά [»biti do ušes zadolžen«]	biti dužan do guše [»biti do vratu v dolgovich«]
είμαι αγκάθι στην καρδιά [»biti trn v srcu«]	biti trn u oku
έχω καρφί στο μάτι [»imeti žebelj v očesu«]	bosti oči
κάτω/μακριά τα χέρια από (κάτι/κάποιον) [»dol/stran roke od (nečesa/nekoga)«]	prste k sebi/ruke dalje od (čega/koga)
Το ένα χέρι νίβει το άλλο και τα δύο το πρόσωπο. [»Ena roka umije drugo, obe pa obraz.«]	Ruka ruku mijje, obraz obadvije. (<i>pregovor</i>)* [»Ena roka umije drugo, obe pa lice.«]

* Na ta pregovor naletimo že pri antičnem komediografu Epiharmu (6./5. st. pr. Kr.), in sicer v obliki ἅ δὲ χεῖρ τὰν χεῖρα νίζει (fr. 273 Kaibel).

Kontrastivna analiza je hkrati pokazala, da se v 22 (ali 4.3%) primerih grški somatski frazeologem in njegova prevodna ustreznica v srbsčini nekoliko razlikujeta tako v glagolskem kot v samostalniškem elementu. Primeri:

Grško	Srbsko
παιζω (κάτι) στα δάχτυλά μου [»med prsti se poigravati z nečim«]	imati (šta) u malom prstu
καρδιά γερή, κομμένα γόνατα [»srce zdravo, kolena polomljena«]	Srce hoće, telo klokoće. (<i>pregovor</i>) [»Srce hoće, telo klokota.«]
κλείνω τα στραβά μάτια [»zapreti školaste oči«]	zažmuriti na jedno oko [»zamižati na eno oko«]
φτειαγμένο στο πόδι [»na nogi napravljeno«]	urađeno preko kolena
μου κόπηκαν/έσπασαν τα νεφρά [»razpadle so mi/zlomile so se mi ledvice«]	otpadoše mi leđa [»odpadel mi je hrbet«]
είναι/βρίσκεται μπροστά στα μάτια (μου) [»je/nahaja se mi izpred oči«]	jeste/nalazi se ispred nosa [»je/nahaja se izpred nosa«]
βρεγμένος ως το κόκαλο [»moker do kosti«]	mokar do gole kože
έχω καθαρό μέτωπο [»imeti čisto čelo«]	imati čist obraz
έχω γερό δόντι [»imati čil zob«]	imati dobru zaledinu [»imeti dobra ledja«]

5.4. Medsebojno različni somatski frazeologemi

V to skupino smo uvrstili vse tiste frazeologeme, ki v obeh jeziki vsebujejo tako različen glagolski element kot tudi različen somatizem kot ključno besedo frazeologema. Našli smo 27 (ali 5,28%) tovrstnih primerov. Mednje so dijo:

Grško	Srbsko
βάζω δόντι σε (κάτι) [»dati zob na (nekaj)«]	baciti oko na (šta) [»vreči oko na«]
βάζω τα πόδια (μου) στον ώμο [»dati noge na ramena«]	podbrusiti pete [»nabrusiti pete«]
φουσκώνω τα μυαλά [»napihnniti pamet«]	dići nos [»dvigovati/vihati nos«]
δίνω (σε κάποιον) στα αυτιά [»(nekomu) dati po ušesih«]	potući (koga) do nogu [»potolči (koga) do noge«]*
έχω δόντι [»imeti zob«]	biti duge ruke

ψυχή τε και σώματι [»z dušo in telesom«]	glavom i bradom
παλεύω με νύχια και με δόντια [»boriti se z nohti in z zobmi«]	boriti se i rukama i nogama

* Prim. slov. »nekoga do tal potolči«; op. prev.

5.5. Frazeološki izrazi brez somatizma

5.5.1 Frazeološki izrazi brez somatizma v srščini

V posebno skupino novogrških frazeologemov se uvrščajo tisti, ki v grščini sicer vsebujejo somatizem, medtem ko v srbski ustreznici somatizma ni. Naleteli smo na 63 takšnih primerov, kar je 12.32% vseh frazeologemov obravnavanega korpusa:

Grško	Srbsko
τα λέω ένα χεράκι σε (κάποιον) [»povedati jih (nekomu) eno roko«]	očitati kome bukvicu [»očitati komu knjžico/brati komu levite«]
λέω τρίχες [»govoriti dlake«]	lupetati kao Maksim po diviziji [»ropotati kot Maksim po diviziji«]
κάνω καρδιά [»delati/imeti srce«]	biti strpljiv [»biti potrpežljiv«]
βάζω δόντι σε (κάτι) [»dati zob v (nekaj)«]	dirati u šta [»vtikati se v kaj«]
τρίζω τα δόντια (μου) σε (κάποιον) [»zašklepetati (nekomu) z zobmi«]	razbesneti se na koga
απλώνω τα πόδια (μου) όσο φτάνει το πάπλωμά (μου) [»razprostreti noge, do koder seže odeja«]	rasprostreti se koliki (mi) je guber [»raztegniti se toliko, kolikor je velika odeja«]
ανοίγω την καρδιά (κάποιου) [»odpreti srce nekomu«]	razveseliti/razgaliti (koga) [»razveseliti/razvedriti (koga)«]
ρίχνομαι με τα μούτρα στη δουλειά [»z obrazom se vreči na delo«]	prionuti/baciti se na posao/latiti se posla [»vreči se na delo/lotiti se dela«]
φτάνω το μαχαίρι στο κόκκαλο [»z nožem prodreti do kosti«]	doterati cara do duvara [»privesti cesarja do zida«]*
Όποιος έχει γένια, έχει και τα χτένια. [»Kdor ima brke, ima tudi glavniček.«]	Ko ima znanje, ima i imanje. (pregovor) [»Kdor ima znanje, ima tudi imetje.«]
Το γινάτι βγαίνει μάτι. [»Od jeze se izbuljijo oči.«]	Inat je loš zanat. (pregovor) [»Kljubovanje je slaba obrt.«]

* Prim. slov. »spraviti koga v škripce«; op. prev.

5.5.2 Frazološki izrazi brez somatizma v grščini

Hkrati smo naleteli na 54 (ali 10.56%) frazeologemov, ki nimajo somatizma v grščini, medtem ko srbska prevodna ustreznica somatizem ima. Mednje sodijo:

Srbsko	Grško
όχι Γιάννης, αλλά Γιαννάκης [»ne Janez, temveč Janezek.]	nije šija nego vrat*
ώς διά μαγείας [»kot <i>deus ex machina</i> «]	kao rukom odneseno
κερδίζω (κάτι) με το σπαθί (μου) [»nekaj doseči z lastnim mečem«]	steći/postići (šta) svojim prstima
τα καταφέρνω [»uspe mi«]	poći za rukom
τα ψέλνω (κάποιον) [»(nekomu) jih zapeti/naložiti«]	oprati (kome) uši [»oprati (nekomu) ušesa«]
πετυχαίνω/κάνω/βαρώ διάνα [»doseči/napraviti/nositi tarčo«]	pogoditi u dlaku [»zadeti v dlako/do dlake natančno«]
το βάζω κάτω από (κάτι/κάποιον) [»spustiti dol od (koga/česa)«]	dići ruke od (čega/koga) [»dvigniti roke (nad čim/kom)«]
κάνω το κορόιδο σε (κάποιον) [»delati se norca iz (koga)«]	vući (koga) za nos [»vleči (nekoga) za nos«]
(με) πιάνει ο πόνος για (κάποιον/κάτι) [»prime me bolečina za (koga/kaj)«]	boli (me) uvo za (koga/šta) [»boli me uho za (koga/kaj)«]
(ζω) μεροδούλι-μεροφαγί [»(živeti) 'podnevi narejeno-podnevi pojedeno'/iz rok v usta«]	seci uvo – krpi nos [»reži uho-krpaj nos«]
Μαθημένα τα βουνά από τα χιόνια. [»Gore so večje snega.«]	Dok je leđa, biće i samara. (<i>pregovor</i>) [»Dokler je hrbet, bo tudi sedlo.«]
Δώσε θάρρος στον χωριάτη και θα ανέβει στο κρεβάτι. [»Vlij poguma vaščanu in povzpel se bo v posteljo.«]	Daj mu mali prst, uzeće ti celu šaku. (<i>pregovor</i>) [»Daj mu mezinec, in zgrabil ti bo celo roko.«]

* Nam. nekaj je v bistvu enako nečemu drugemu; op. prev.

5.6. Frazološki izrazi z religijskim pomenom

Naleteli smo tudi na določeno število na neki religijski ali versko-etični pojem nanašajočih se somatskih frazeologemov. Gre za ustaljene in v obeh jezikih tako rekoč identične fraze, med katere sodijo:

Grško	Srbsko
το αίμα υμών επί την κεφαλήν υμών	krv vaša na vaše glave
Από το στόμα σου και στου Θεού το αυτί!	Iz tvojih ustiju u Božje uši!
Μην γνωρίζει η αριστερά τι του ποιεί η δεξιά του.	Ne zna levica sta joj radi desnica.
οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος*	oko za oko, zub za zub

*Prim. Acta 18.6 (»vaša kri nad vašo glavo«); Ex 21.24 (»oko za oko in zob za zob«).

Večina teh in podobnih frazeologemov izhaja iz biblijskega jezika, zato ni nič nenavadnega, da so se najpogosteje v dobesednih prevodih razširili v številne druge evropske jezike in v jezike sveta ter sčasoma postali sestavni del njihove frazeološke zakladnice. Na ta način se razloži tudi identičnost zadnjih dveh izmed zgoraj navedenih grških in srbskih frazeologemov. Prvi je zgolj novogrška parafraza novozaveznega μη γνώτω ή αριστερά σου τί ποιεί ή δεξιά σου (»da ne zna ljevaka tvoja što čini desnica tvoja«, kot prevaja Vuk),¹⁹ medtem ko je v drugem, prevzetem iz Septuaginte, v jezikovno nespremenjeni obliki ohranjen izvirnik. Sledi še nekaj biblijskih somatskih frazeologemov, skupnih tako grškemu kot srbskemu jeziku (pa tudi večini drugih jezikov, ki so te frazeologeme prevzeli iz jezika svojih biblijskih prevodov). V grščini se praviloma navajajo v izvirni obliki, medtem ko so srbske ustreznice vzete iz Vukovega prevoda Nove Zaveze:

Srbsko	Grško
οστούν εκ των οστέων μου και σαρξ εκ της σαρκός μου	kost od mojih kosti, i tijelo od mojega tijela
Εν ιδρώτι του προσώπου σου φάγη τον άρτον σου.	Sa znojem lica svojega ješčeš hljeb.
Διεφύλαξεν αυτόν ως κόραν οφθαλμού.	Čuva ga kao zjenicu oka svojega.
Ο έχων άτα ακούειν ακουέτω.*	Koji ima uši da čuje neka čuje.

* Prim. Gen 2.23 (»kost iz mojih kosti in meso iz mojega mesa«); Gen 3.19 (»V potu svojega obraza boš jedel kruh«); Deut 32.10 (»Varoval ga je kot punčico svojega očesa«); Matt 11.15 (»Kdor ima ušesa za poslušanje, naj poslušaj«).

Nekateri izmed novozaveznih frazeoloških somatizmov so nedvomno semitizmi (oz. arameizmi iz »originala« Biblije), o čemer priča njihova nenavadna, mestoma drastična in malodane »absurdna« metaforika, za katero pa se skrivajo negrške zveze v dobesednem prevodu. Tak je primer idioma Εάν

19 »Naj ne ve tvoja levica, kaj dela tvoja desnica.« Matt 6.3.

σκανδαλίζη σε η χειρ σου, απόκοψον αυτήν²⁰ (srb. »Ako te ruka tvoja sablažjava, odsijeci je«), v katerem se »roka, ki pohujšuje« in to, da se jo »odseka«, nanašata (to velja tudi za moderni sirski jezik) na nagnjenost k tatvini oz. na preganjanje le-te.

Iz semitske idiomatike brez dvoma izhajajo tudi naslednji izrazi:

Grško	Srbsko
βραδεῖς τη καρδία	sporoga srca (tj. v razumevanju)
οφθαλμοί της καρδιάς	oči srca (tj. razuma)
σπλάγχνα*	ljubav, milosrđe (dobesedno »drobovje«, razumljeno kot središče usmiljenja)

* Prim. Luc 24.25 (»ročasni v srcu«); Eph 1.18 (»oči srca«); Phil. 2.1, Col 3.12, Phile 7.2, 12.2, 20.2, 1 Jo 3.17, 2 Cor 7.15 (»ljubezen, usmiljenje«).

Nekateri izmed njih so se po zaslugi biblične grščine ustalili tudi v drugih jezikih: primer je starocerkvenoslovanski kalk »blagoutrobije«, ki je nastal po zgledu grških besed εὐσπλαγχία »milosrđe (slov. usmiljenje)« oz. εὐσπλαγχοσ »milosrdan (slov. usmiljen)«.²¹

V samo treh primerih smo v našem korpusu naleteli na frazeološke izraze, ki ustrezajo tipu 5.3 (έχω αγγελικό πρόσωπο,²² srb. »imati anđeosko lice«), tipu 5.2 (Ο παπάς πρώτα βλογάει τα γένια του,²³ srb. »Bog je sebi prvo brado stvorio«) ali frazeološkemu tipu 5.5.1 (βλέπω Θεού πρόσωπο,²⁴ srb. »izaći Bogu na videlo«).

Hkrati smo v samo dveh primerih opazili neujemanje, značilno za frazeološki tip 5.5.2 (βρίσκεται/είναι τέρμα Θεού,²⁵ srb. »nalazi se Bogu iza nogu«, in μένω/πηγαίνω στου διαόλου μάνα,²⁶ srb. »živeti/otiči Bogu iza leđa«).

5.7. Nefrazeološki izrazi

V tej tipološki skupini se nahaja zgolj dvanajst (ali 2.34%) somatskih frazeologemov, ki se v ciljnem jeziku prevajajo z eno ali z dvema besedama. Primeri:

20 »Če te tvoja roka pohujšuje, jo odsekaj!« Marc 9.43.

21 Eph 4.32; 1 Pet 3.8. Izraz εὐσπλαγχνία se pojavlja že v Euripidovom *Rezu* (192), a v »poganskem« pomenu »velikodušnost, plemenitost«.

22 »Imeti angelski obraz«; op. prev.

23 Dob.: »Pop najprej blagoslavlja lastno brado«; op. prev.

24 »Gledati obličje Boga«; op. prev.

25 Dob. »nahaja se/je na koncu Boga«; op. prev.

26 Dob. »živeti pri/iti k hudičevi mami«; op. prev.

Grško	Srbsko
ξινίζω τα μούτρα μου [»narediti kisel obraz«]	kreveljiti se
(είναι) χαμένο κορμί [»(biti) izgubljeno telo«]	(on je) nikogović [»(on) je 'niko i ništa'«]
βάζω αυτί [»nastaviti uho«]	prisluškivati
πατάω πόδι σε [»stopiti z ного na«]	kročiti/stupiti
παίρνω πόδι (κάποιον) [»prijeti za ного (koga)«]	izbaciti (koga)
σπάω τα νεύρα (κάποιου) [»lomiti živce koga«]	iznervirati/izludeti (koga)
βγάζω γλώσσα παπούτσι [»dajati od sebe jezik kot čevelj«]	lajati (v prenesenem pomenu)
ντύνω στην τρίχα [»obleči/urediti se do dlake«]	udesiti se/skockati se
τραβάω ένα μπράτσο σε (κάποιον) [»potegniti (koga) za laket«]	odalamiti/zviznuti (koga)

6. SOMATIZMI V PRIIMKIΗ

Poseben pojav v sodobnem grškem in srbskem jeziku so somatizmi, rabljeni znotraj priimkov. Čeprav ne gre za frazeologeme, temveč za prave somatizme, ki so ohranili svoj izvorni pomen ali ga delno spremenili preko metafore ali metonimije, so ti priimki razmeroma pogosti v obeh jezikih. Mednje sodijo:

- γένια, srb. *brada*: Γενιάς, srb. *Bradić, Bradaš, Bradonić*
- μουστάκι, srb. *brk/brkovi*: Μουστακάς, Μουστακής, Μουστακί, Μουστακίδης, Μουστακόπουλος, srb. *Brkić, Brković, Brčīn, Brčić*
- μπούτι, srb. *but/butina*:²⁷ Μπούτας, Μπουτάκης, Μπουτόπουλος, srb. *Butković, Butić*
- μαλλιά/τρίχα, srb. *dlaka*: Μαλλιάς, Μαλλιάρης, Μαλλιακόπουλος, Τριχόπουλος, Τρίχας, srb. *Dlačić, Dlakić*
- γκλάβα²⁸/κεφάλι, srb. *glava*: Γκλαβάς, Γκλαβόπουλος, Γκλαβίδης, Γκλαβίνας, Γκλάβος, Κεφάλας, Κεφαλίδης, srb. *Glavas, Glavaš, Glavač, Glavonjić, Glavičić, Glavaški, Glavašević, Glavatović, Glavina, Glavnik*
- καμπύρα, srb. *grba*: Καμπύρης, Κάμπουρας, Καμπύρογλου, Καμπουράκης, srb. *Grba, Grbo, Grbin, Grbić, Grbavac*

²⁷ »Stegno«; op. prev.

²⁸ Grški somatizem γκλάβα (izg. gláva) je prav slovanskega porekla.

- στήθος, srb. *grudi*:²⁹ Στηθόπουλος, srb. *Grudić, Grudonić*
- πόδι, srb. *noga*: Ποδάρας, Ποδαρόπουλος, Ποδαρίδης, srb. *Nogo, Nogić, Nožica*
- μήτηρ, srb. *nos*: Μύτης, Μυταράς, Μυταρίδης, srb. *Nosonjin, Nosić, Noso-vić*
- πλάτη, srb. *pleća*: Πλέτσας, Πλατής, Πλατίδης, srb. *Plećaš*
- δάχτυλο, srb. *prst*: Δαχτυλάς, Δαχ(κ)τυλίδης, Δαχ(κ)τυλίδου, srb. *Prstić, Prstojević*
- πλευρό, srb. *rebros*: Πλευρης, Πλευρίδης, srb. *Rebrić, Rebrača*
- χέρι, srb. *ruka*: Χερίδης, Χερόπουλος, srb. *Rukavina*
- αυτί, srb. *uho/uši*: Αφτιάς/Αυτιάς, srb. *Ušković*
- χέρι/παλάμη, srb. *šaka*:³⁰ Παλαμάς, Παλαμιδης, srb. *Šakić*

7. ZAKLJUČEK

Kontrastivna tipološko-strukturalna analiza somatskih frazeologemov v sodobnem grškem in v srbskem jeziku je pokazala, da se oba jezika v visoki meri ujemata znotraj prve, tretje in pete skupine frazeoloških tipov. Najvišjo stopnjo ujemanja je opaziti v frazeološkem tipu 5.1, najnižjo pa v tipih 5.6 in 5.7.

Tako v grščini kot v srbščini prevladujejo somatski frazeologemi z glagolskim elementom, v enem odstotku pa sta glagolski in samostalniški element sinonimna. V korpusu smo naleteli na manjše število dvojnic frazeoloških protipomenk, ki se tvorijo s pomočjo pridevnika, glagola ali nikalnice.

Načeloma velja, da so v obeh jezikih izrazi za posamezne dele telesa v somatskih frazeologemih zastopani z enako pogostnostjo, kar je posledica njihove rabe v osnovnih funkcijah in simbolnega pomena, ki ga imajo ti deli telesa. Hkrati dobivajo deli telesa v frazeologemih po zaslugi slogovnih figur – predvsem metafore, metonimije, ironije in hiperbole – prenesen pomen.

Naša kontrastivna analiza je pokazala, da se isti somatizmi v zelo visokem odstotku pojavljajo v istih ali približno istih frazeoloških zvezah. To brez dvoma pričra, da somatizmi niso ozko nacionalnega značaja, temveč da gre za jezikovne univerzalije, značilne za tako rekoč vse jezike sveta. Hkrati pa v obeh jezikih rabo somatizmov v frazeoloških enotah v veliki meri narekuje kulturni in socialni milje družbene skupnosti, kar pomeni, da smisel rabe določenega somatizma v frazeologemu odraža način dojemanja njegove metaforične vloge.

²⁹ »Prsi«; op. prev.

³⁰ »Roka/dlan«; op. prev.

BIBLIOGRAFIJA

- Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Αννα, in Αγγελική Ευθυμίου. *Οι Στερεότυπες Εκφράσεις και η Διδακτική της Νέας Ελληνικής ως Δεύτερης Γλώσσας*. Atene: Πατάκη, 2006.
- Andrić, Ivo. *Na Drini ćuprija*, Beograd: Prosveta, 1975.
- . *Prokleta avlija*, Beograd: Nolit, 1983.
- . *Καταραμένη αυλή*. Prevod Γιώαννης Κωτούλας. Atene: Νέα Σύνορα in Α.Α. Λιβάνη, 1992.
- . *Το γεφύρι του Δρίνου*. Prevod Χρήστος Γκούβης, Atene: Εκδόσεις Καστανιώτη, 1997.
- Βιντέζοβιτς, Μίλοβαν. *Το καπέλο του καθηγητή Κόστα Βούγιτς*. Prevod Χρήστος Γκούβης. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη, 1998.
- Coelho, Paulo. *Ο Αλχημιστής*. Prevod Μαρία Φερρέιρα Χιδιόρογλου. Atene: Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, 1996.
- Collins *Ελληνο-αγγλικό λεξικό*. Glasgow: Harper Collins Publishers, 2003.
- Collins *Greek-English Dictionary*. Glasgow: Harper Collins Publishers, 1997.
- Čermak, František. »Somatic Idioms Revisited.« V: *Studien zur Phraseologie und Parömiologie 15, Europhras 95: Europäische Phraseologie im Vergleich: gemeinsames Erbe und kulturelle Vielfalt*, ur. W. Eismann, 109–19. Bochum: Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer, 1998.
- Dizionario Greco moderno-Italiano, Italiano-Greco moderno*. Bologna: Perugia Edizioni, 2006.
- Ellis, Nick C. »Vocabulary Acquisition: Word Structure, Collocation, Word-Class and Meaning.« V: *Vocabulary-Description, Acquisition and Pedagogy*, ur. N. Schmitt in M. McMarthy, 122–39. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.
- Fleischer, Wolfgang. *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1997.
- Koeljo, Paulo. *Alhemičar*. Prevod Radoje Tatić. Beograd: Paideia in Telegrafprint, 1995.
- Liddell, Henry George, in Robert Scott. *A Greek-English Lexicon with a Supplement*. Revised and augmented throughout by Sir Henry Stuart Jones with the assistance of Roderick McKenzie. Oxford: Clarendon Press, 1940 (New Supplement added 1996).
- Marković, Aleksandra. *Srpsko-grčki rečnik*. 1. izd. Solun: Εκδόσεις Μιχάλη Σιδέρη, 2001.
- Μίτσης, Ναπολέων. *Η Διδασκαλία της Γλώσσας υπό το πρίσμα της επικοινωνιακής προσέγγισης. Εισαγωγή στη θεωρία και τις τεχνικές του επικοινωνιακού μοντέλου*. Atene: Gutenberg, 2004.
- Moon, Rosamund. *Fixed Expressions and Idioms in English. A Corpus-Based Approach*. Oxford: Oxford University Press, 1998.
- Мршевић-Радовић, Драгана. *Фразеолошке глаголско-именичке синтагме у савременом српскохрватском језику*. Књига LX. Beograd: Филолошки факултет, 1987.
- Mutavdžić, Predrag. *Grčko-srpski rečnik idioma*. 1. izd. Beograd: Jasen, 2007.
- Savić, Milisav. *Hleb i strah*. Beograd: Srpska književna zadruha, 1991.
- . *Ο άρτος και ο φόβος*. Prevod Γκάγκα Ρόσιτς. Uredil Παύλος Ματέσης. Atene: Εκδόσεις Καστανιώτη, 1997.
- Selenić, Slobodan. *Ubistvo s predumišljajem*. Beograd: Prosveta, 1993.
- . *Φόνος εκ προμελέτης*. Prevod Χρήστος Γκούβης. Atene: Εκδόσεις Καστανιώτη, 1997.
- Stojanović, Miodrag, in Aleksandar Balać. *Grčko-srpski rečnik*. 2. izd. Beograd: Zavod za udzbenike, 2009.

- Συμεωνίδης, Χαράλαμπος. *Εισαγωγή στην Ελληνική Φρασεολογία*. Solun: Κώδικας, 2000.
- Stavropoulos, D. N. *Oxford Greek-English Learner's Dictionary*. 7. izd. Oxford: Oxford University Press, 1995.
- Τεγόπουλος, Γεώργιος Σ., in Ανδρέας Ι. Φυτράκης. *Ελληνικό λεξικό*. 2. izd. Atene: Εκδόσεις Αρμονία, 1995.
- Τσουκανάς, Αλέξανδρος. *Γερμανο-ελληνικό λεξικό*. 2. izd. Atene: Κακουλίδης, 1997.
- . *Ελληνο-γερμανικό λεξικό*. 1. izd. Atene: Κακουλίδης, 1996.
- Vitezović, Milovan. *Šešir profesora Koste Vujića*, Beograd: Dereta, 1995.
- Vojadžić, Ana. *Srpsko-grčki rečnik*. 3. izd. Solun: s. n., 1997.

Prevod Jerneja Kavčič

ON SELECTED SOMATIC PHRASEOLOGISMS IN MODERN GREEK AND SERBIAN

Summary

Bearing in mind that every element of the linguistic system can be subordinated to the communicative function of language, the authors of this paper seek to provide a contrastive structural and semantic analysis of a particular lexico-semantic group of somatic idioms or phraseologisms (phraseological units containing the names of bodily organs) found in the Modern Greek and Serbian languages. This brief analysis, based on a corpus gathered from dictionaries and translated books, is a pioneer work in its field either in Greek or in Serbian literature on phraseology. Since somatic phraseologisms diverge in their structure and semantic features, the authors attempt to find parallels between the two languages in their use of concrete concept forms, with the ultimate aim of explaining and expressing their metaphorical abstract meanings. This entails focusing on a selection of somatic phraseologisms which belong to separate phraseological inventories of the two languages.